

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

I. ÚS 223/08-48

Ústavný súd Slovenskej republiky na verejnom zasadnutí 27. novembra 2008 v senáte zloženom z predsedu Petra Brňáka, zo sudkyne Marianny Mochnáčovej a sudcu Milana Ľalíka prerokoval sťažnosť K. P., K., zastúpenej advokátom JUDr. J. S., B., vo veci namietaného porušenia jej základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky postupom Okresného súdu Žiar nad Hronom v konaní vedenom pod sp. zn. 8 P/59/1985 a takto

r o z h o d o l :

1. Okresný súd Žiar nad Hronom v konaní vedenom pod sp. zn. 8 P/59/1985 porušil základné právo K. P. na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky.

2. Okresnému súdu Žiar nad Hronom v konaní vedenom pod sp. zn. 8 P/59/1985 p r i k a z u j e konať bez zbytočných prietáhov.

3. K. P. p r i z n á v a primerané finančné zadost'učinenie v sume 120 000 Sk (slovom stodvadsaťtisíc slovenských korún), ktoré je Okresný súd Žiar nad Hronom p o v i n n ý zaplatiť jej do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

4. Okresný súd Žiar nad Hronom je povinný uhradiť K. P. trovy konania v sume 8 048,60 Sk (slovom osemtisícštyridsaťosem slovenských korún a šesťdesiat halierov), na účet jej právneho zástupcu advokáta JUDr. J. S., B., do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) uznesením sp. zn. I. ÚS 223/08 z 3. júla 2008 prijal podľa § 25 ods. 3 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) na konanie sťažnosť K. P., K. (ďalej len „sťažovateľka“), zastúpenej advokátom JUDr. J. S., B., ktorou namieta porušenie svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) postupom Okresného súdu Žiar nad Hronom (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 8 P/59/1985.

Sťažovateľka vo svojej sťažnosti uvádza:

„Manželstvo rodičov sťažovateľky bolo rozvedené rozsudkom Okresného súdu v Žiari nad Hronom, č. k. 8 C 149/86 zo dňa 07. 04. 1986, ktorý nadobudol právoplatnosť 23. 05. 1986. Týmto rozsudkom okresný súd zveril vtedy maloletú sťažovateľku do výchovy matke, B. Š., a otca sťažovateľky, E. Š., zaviazal prispievať na výživu maloletej sumou 400,- Kčs. V roku 1987 otec sťažovateľky emigroval do zahraničia, preto matka sťažovateľky požiadala Okresný súd v Žiari nad Hronom o určenie vyživovacej povinnosti starých rodičov pre sťažovateľku. Súd návrhu vyhovel a rozsudkom č. 8 P 59/85-24, S: 531/87 zo dňa 30. 11. 1987 zaviazal starých rodičov sťažovateľky na platenie výživného pre sťažovateľku...“

Dňa 11. 10. 1995 bol na Okresný súd v Žiari nad Hronom podaný návrh na zvýšenie výživného na výšku 3.300,- Sk od 1. 11. 1993 vzhľadom na to, že od tohto dňa prestali starí

rodičia sťažovateľky prispievať na výživu na základe rozhodnutia č. 8 P 59/85-46, Sen. 597/90 Okresného súdu Žiar nad Hronom. Návrh smeroval proti otcovi sťažovateľky, E. Š. Vzhľadom na to, že v tom čase bola sťažovateľka maloletá, návrh podala a v konaní ju zastupovala jej matka, B. Š., ako jej zákonná zástupkyňa. Konanie je vedené na Okresnom súde v Žiari nad Hronom pod spisovou značkou 8 P/59/1985.

Okresný súd v Žiari nad Hronom vydal v predmetnej veci rozsudok zo dňa 17. 08. 1999. Proti tomuto rozsudku podala sťažovateľka aj odporca odvolanie. Sťažovateľka namietala výšku novo stanoveného výživného... Krajský súd v Banskej Bystrici na základe odvolaní uznesením zo dňa 31. 08. 2000, zn. 12 Co 5209/00 rozhodol, že rozsudok okresného súdu zrušuje a vec vracia na ďalšie konanie.

Od roku 2000 porušiteľ vo veci nekonal, nevykonával žiadne úkony, nenariadňoval pojednávania, žiadnym spôsobom nekomunikoval s navrhovateľkou, až dňa 17. 10. 2003 zaslal sťažovateľke výzvu, aby súdu písomne oznámila, či do konania o zvýšenie výživného vstupuje ako účastníčka konania, vzhľadom na to, že medzičasom dosiahla plnoletosť.

Vzhľadom na to, že sa vo veci dlhodobo nekonalo, podala sťažovateľka dňa 3. 12. 2007... sťažnosť pre prietahy v konaní. Dňa 10. 1. 2008 bola právnenému zástupcovi sťažovateľky doručená odpoveď na sťažnosť, v ktorej predseda Okresného súdu v Žiari nad Hronom uvádza viaceré dôvody dlhého priebehu tohto konania, a to odstraňovanie procesných pochybení a nedostatočne zisteného skutkového stavu na základe uznesenia Krajského súdu Banská Bystrica č. k. 12 Co 5209/00 zo dňa 31. 08. 2000, ktoré je sťažené tým, že povinná osoba, a to otec t. č. plnoletého dieťaťa, sa nezdržiava na území SR, čo sťažuje a spomaľuje zabezpečovanie potrebných dôkazov...

Podľa nášho názoru Okresný súd v Žiari nad Hronom svojím postupom porušil horeuvedené práva garantované Ústavou Slovenskej republiky, ako aj Dohovorom o ochrane základných ľudských práv a slobôd. Súhlasíme s tým a chápeme skutočnosť, že v tomto konaní je situácia sťažená skutočnosťou, že odporca sa nezdržiava na území Slovenskej republiky, a teda je nutné komunikovať prostredníctvom Ministerstva zahraničných vecí a za pomoci prekladateľov a tlmočníkov, čím sa konanie predlžuje. Napriek tomu sme však toho názoru, že ani vyššie uvedená skutočnosť nie je odôvodnením toho, aby sťažovateľka bola v stave právnej neistoty už viac ako 12 rokov. Sťažovateľka tiež nijakým spôsobom neprispela k doterajšej dĺžke konania, pretože poskytovala okresnému

súdu súčinnosť. Predmetom súdneho konania je výživné na sťažovateľku za časové obdobie od roku 1993.

Treba zdôrazniť, že predmetom tohto konania je výška výživného, ktoré má zabezpečovať aktuálne potreby dieťaťa, a podľa nášho názoru by sa preto mal súd snažiť takéto konanie ukončiť čo najskôr, aby sa výživné dieťaťu dostalo vtedy, keď ho potrebuje, nie, keď už je plnoleté a má založenú vlastnú rodinu, nehovoriac o tom, že chýbajúce výživné musela po dobu 9 rokov zabezpečovať matka sťažovateľky, ktorá bola na invalidnom dôchodku, sama.“

Vzhľadom na uvedené sťažovateľka navrhla, aby ústavný súd nálezom rozhodol, že jej základné právo na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy bolo postupom okresného súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 8 P/59/1985 porušené, aby mu prikázal ďalej konať v tejto veci bez zbytočných prieťahov a aby jej priznal finančné zadosťučinenie v sume 500 000 Sk a náhradu trov konania.

Na základe výzvy ústavného súdu v prílohe podania sp. zn. Spr. A/483/08 z 13. augusta 2008 predseda okresného súdu zaslal vyjadrenie predsedníčky senátu okresného súdu spolu s chronologickým prehľadom spisu i spisom samotným a súčasne v ňom uviedol, že trvá na prerokovaní predmetnej veci v jeho prítomnosti, pretože od ústneho pojednávania možno „očakávať hlbšie objasnenie v prejednávanej veci“.

Predsedníčka senátu okresného súdu vo vyjadrení zo 7. augusta 2008 k predmetnej veci okrem iného uviedla: „Predmetná vec podľa rozvrhu práce na rok 2004 a jeho doplnkov č. 2 a 3. (čl. 315a) mi bola dňa 10. 8. 2004 pridelená kanceláriou odd. P tun. súd. Dňa 4. 8. 2004 čl. 316 som previedla prvú úpravu vo veci. Ďalšiu úpravu som previedla na čl. 317 (v predmetnom spise 8 P 59/85 od čl. 317 až po 322 je zrejme prepisované očíslovanie zažurnalizovania spisu; môj prípis čl. 317 je neúplný, chýba jeho pokračovanie; ktoré skutočnosti ktoré uvádzam si neviem vysvetliť, nakoľko žurnalizáciu spisu prevádza kancelária P a jej príslušní pracovníci, ako aj skutočnosť, že od môjho prípisu zo dňa 4. 8. 2004 čl. 316 a ďalšieho môjho prípisu čl. 317 kanceláriou neboli prevádzané úpravy až dňa 2. 3. 2006 čl. 319). Spis sa nachádzal u vtedajšej vyššej súdnej úradníčky... a počnúc týmto

dňom (t. j. 11. 1. 2007 čl. 346) v zmysle rozvrhu práce na rok 2007 bol spis postúpený kanceláriou P priamo novému vyššiemu súdному úradníkovi Mgr. D. Š., ktorý doposiaľ mi robí vyššieho súdneho úradníka...

Na základe aj chronologického prehľadu predmetného spisu, ktorý tvorí prílohu, v čase keď mi bol predložený spis kanceláriou odd. P, som vždy vo veci dala úpravu a konala. Počas spisu u vyššej súdnej úradníčky, náhodne ústne takmer každý týždeň) som ústne sa jej spytovala či robí úkony v spise, načo mi ona vždy odpovedala, že úkony robí, vec urguje cez MS SR telefonicky a do spisu zakladá úradné záznamy, ktoré som však zistila, sa v spise vôbec nenachádzajú.

Po zmene vyššieho súdneho úradníka, takisto som postupovala..., že som ho urgovala takmer každý týždeň náhodne pri stretnutí v budove alebo telefonicky, som sa ho spýtala, či vo veci koná a s akými výsledkami. Z jeho úprav od čl. 346 až doposiaľ je preukázateľné, že vo veci konal a koná.

Tieto skutočnosti som zistila dnešného dňa t. j. 7. 8. 2008, kedy mi bola predložená dozornou úradníčkou tun. súdu predmetná sťažnosť spolu so spisom 8 P 59/85 na vyjadrenie sa. Vzhľadom na horeuvedené skutočnosti, som toho názoru, že som neporušila žiadne zákonné ustanovenia konania vo veci, maximálne som sa snažila vec urýchliť už aj vzhľadom na medzinárodný prvok vo veci.“

Právny zástupca sťažovateľky na základe výzvy ústavného súdu zaujal stanovisko k vyjadreniu okresného súdu podaním z 25. augusta 2008, v ktorom oznámil, že sťažovateľka nesúhlasí s upustením od ústneho pojednávania v predmetnej veci, a následne k veci uviedol: „Pokiaľ ide o vyjadrenie k stanovisku zákonnej sudkyne a Predsedu OS Žiar nad Hronom udávam nasledovné.

Dovoľujem si podčiarknuť, že návrh matky sťažovateľky na určenie/zvýšenie výživného pre sťažovateľku bol podaný 11. 10. 1995. Napríklad už hneď prvý úkon súdu po podaní návrhu bol vykonaný až po takmer deviatich mesiacoch - a to iba zápisnica s matkou dieťaťa o spresnenie návrhu. Prvé pojednávanie o návrhu bolo vykonané až po takmer dvoch rokoch od podania návrhu. Prvostupňový rozsudok vo veci bol vydaný až po takmer štyroch rokoch od podania návrhu. Nasleduje celý rad administratívnych opatrení s rôznym časovým odstupom, z ktorých však nenasvedčuje nič na to, že by

v dohľadnej dobe mohlo byť vo veci meritórne rozhodnuté.

Treba akcentovať fakt, že výživu sťažovateľky zabezpečovala v podstatnej miere jej matka a sociálna situácia sťažovateľky bola na hranici biedy, čo jej rozhodne šťastné detstvo nevytvorilo. Z povahy veci vyplýva, že po zániku vyživovacej povinnosti starých rodičov 1. 11. 1993 nebolo o vyživovacej povinnosti otca rozhodnuté. Domnievame sa, že právna neistota navrhovateľky (matky aj dcéry) v takomto charaktere súdneho konania už zo samotnej povahy veci, pretože ide o existenčnú záležitosť – iste iný dopad by mali priťahy v obchodnom spore.

V neposlednom rade považujeme za vhodné zdôrazniť, že uplatnený nárok mal zabezpečovať výživu sťažovateľky. Otázka vykonateľnosti prípadného rozhodnutia vzhľadom na vek žalovaného, jeho miesto pobytu je polemická a neistá, napokon však s prihliadnutím na vek sťažovateľky a jej rodinné pomery by vymožený nárok už iste nesplnil svoj účel vyjadrený zákonom.“

II.

Z obsahu sťažnosti a k nej priložených písomností, z vyjadrení účastníkov konania, ako aj z obsahu na vec sa vzťahujúceho súdneho spisu ústavný súd zistil tento priebeh a stav konania:

- 10. októbra 1995 matka sťažovateľky podala okresnému súdu návrh na zvýšenie výživného smerujúci proti jej otcovi,
- 26. februára 1996 bolo okresnému súdu doručené podanie matky sťažovateľky, v ktorom okrem iného požiadala o skoré nariadenie pojednávania v predmetnej veci,
- 17. júna 1996 bol vydaný pokyn okresného súdu na predvolanie matky sťažovateľky na 28. jún 1996 za účelom spísania riadneho návrhu na zvýšenie výživného,
- 8. júla 1996 bol na okresnom súde s matkou sťažovateľky spísaný návrh na zvýšenie vyživovacej povinnosti smerujúci voči otcovi sťažovateľky,

- 27. septembra 1996 bolo okresným súdom vyhotovené dožiadanie na vykonanie dôkazu – výsluchu otca sťažovateľky v Austrálii, ktoré bolo následne za účelom jeho prekladu doručené súdom ustanovenému prekladateľovi,
- 27. septembra 1996 bolo uznesením okresného súdu za opatrovníka sťažovateľky v predmetnom konaní stanovené Centrum pre medzinárodno-právnu ochranu detí a mládeže a taktiež bolo nariadené pojednávanie na 10. marec 1997 s náhradným termínom v prípade jeho zmarenia nariadeným na 14. apríl 1997,
- 8. októbra 1996 bolo okresnému súdu doručené podanie prekladateľa, v ktorom oznámil, že zo zdravotných dôvodov nemôže vykonať preklad uvedených dokumentov,
- 16. októbra 1996 okresný súd uznesením odvolal ustanoveného prekladateľa a vykonaním uvedených úkonov poveril nového prekladateľa,
- 19. novembra 1996 boli okresnému súdu od ustanoveného prekladateľa doručené listiny s prekladom do jazyka anglického,
- 29. novembra 1996 bola uznesením okresného súdu prekladateľovi priznaná odmena, súčasne okresný súd ďalším listom požiadal Ministerstvo spravodlivosti Slovenskej republiky (ďalej len „ministerstvo spravodlivosti“) o sprostredkovanie doručenia listín a vybavenie dožiadania príslušným súdom v Austrálii,
- 19. decembra 1996 ministerstvo spravodlivosti vrátilo okresnému súdu jeho žiadosť na dopracovanie (v žiadosti nebola správne uvedená adresa a bolo treba zaslať doklady v 2 vyhotoveniach),
- 10. marca 1997 bol v predmetnej veci okresným súdom ustanovený prekladateľ za účelom prekladu písomností,
- 18. apríla 1997 bol okresnému súdu doručený preklad listín,
- 28. apríla 1997 bola doručená ministerstvu spravodlivosti upravená žiadosť, v ktorej bolo pojednávanie v predmetnej veci nariadené na 8. september 1997 a náhradné na 22. september 1997,
- 6. mája 1997 bola okresným súdom priznaná odmena prekladateľovi za vykonané úkony,

- 21. augusta 1997 bolo okresnému súdu doručené odvolanie otca sťažovateľky proti uzneseniu z 27. septembra 1996, ktorým jej bol ustanovený opatrovník, zároveň sa v ňom podrobne vyjadril k podanému návrhu matky sťažovateľky, navrhol okresnému súdu zastaviť konanie v predmetnej veci a taktiež požiadal o pridelenie uvedenej veci inému sudcovi okresného súdu, ospravedlnil svoju osobnú neúčast' v predmetnom pojednávaní a požiadal o rozhodnutie súdu aj bez jeho prítomnosti na základe listinných dôkazov,
- 8. septembra 1997 okresný súd uskutočnil pojednávanie, ktoré bolo odročené,
- 19. septembra 1997 pribral okresný súd do konania prekladateľa,
- 26. septembra 1997 bol spis v predmetnej veci doručený Krajskému súdu v Banskej Bystrici (ďalej len „krajský súd“) za účelom rozhodnutia o odvolaní otca proti rozhodnutiu o ustanovení opatrovníka a taktiež na rozhodnutie o podanej námietke zaujatosti,
- v spise na č. l. 166 bolo priložené podanie právneho zástupcu otca z 23. októbra 1997, v prílohe ktorého krajskému súdu okrem iného doručil aj právoplatné rozhodnutie austrálskeho súdu týkajúceho sa vyživovacej povinnosti otca k sťažovateľke,
- 29. septembra 1997 ustanovený prekladateľ oznámil okresnému súdu, že v dohľadnej dobe pre pracovnú zaneprázdnenosť nemôže vykonať predmetné úkony a doporučuje mu obrátiť sa na ďalších prekladateľov,
- 18. novembra 1997 bolo okresnému súdu doručené uznesenie krajského súdu z 31. októbra 1997, ktorým zákonná sudkyňa nebola vylúčená z vykonávania úkonov v predmetnej veci, a zároveň bol spis ako predčasne predložený vrátený späť okresnému súdu,
- 14. januára 1998 okresný súd ustanovil v predmetnej veci nového prekladateľa, v ten istý deň bolo nariadené pojednávanie na 17. august 1998 a jeho náhradný termín bol určený na 7. september 1998,
- v spise na č. l. 178 bolo následne pripojené podanie matky sťažovateľky zo 14. mája 1998, v ktorom okresnému súdu oznámila, že otec sťažovateľky sa zdržiava na území Slovenskej republiky, a zároveň požiadala, aby bolo

súdom „vynaložené všemožné úsilie“ na jeho vypočutie v predmetnom konaní,

- 4. júna 1998 bolo okresnému súdu doručené vyjadrenie otca sťažovateľky k meritu veci podané prostredníctvom jeho právneho zástupcu,
- 23. júla 1998 nariadil okresný súd pojednávanie na 7. september 1998,
- 7. septembra 1998 bolo pojednávanie konané v tento deň okresným súdom odročené na 8. december 1998,
- 9. septembra 1998 právny zástupca otca sťažovateľky informoval okresný súd o vykonaní úkonov smerujúcich k splneniu povinnosti z posledného pojednávania,
- 8. decembra 1998 okresný súd odročil pojednávanie za účelom prekladu listín doručených mu faxom v ten istý deň od právneho zástupcu otca sťažovateľky,
- 8. januára 1999 pribral okresný súd do konania prekladateľa,
- 4. februára 1999 bolo okresnému súdu doručené podanie prekladateľa, ktorý požiadal o zaslanie listín na preloženie v ďalších dvoch kópiách,
- 12. marca 1999 bola prekladateľovi priznaná odmena za vykonaný úkon,
- 26. mája 1999 zaslal okresný súd výzvu právnemu zástupcovi otca – V. G.,
- 28. mája 1999 nariadil okresný súd pojednávanie na 17. august 1999 s náhradným termínom 7. september 1999,
- 11. augusta 1999 bola okresnému súdu doručená odpoveď od právneho zástupcu otca V. G., v prílohe ktorej okresnému súdu predložil viaceré listinné dôkazy,
- 17. augusta 1999 okresný súd na pojednávaní konanom v tento deň rozhodol v predmetnej veci rozsudkom,
- 25. októbra 1999 bol okresným súdom do konania pribratý prekladateľ za účelom prekladu rozsudku,
- 15. novembra 1999 bolo okresnému súdu doručené odvolanie matky sťažovateľky proti rozsudku zo 17. augusta 1999,
- 21. decembra 1999 bolo okresnému súdu doručené podanie ustanoveného prekladateľa, ktorý odmietol vykonať preklad pre vecné a gramatické

nedostatky rozsudku, ktoré bránia jeho riadnemu prekladu, a zároveň mu odporučil obrátiť sa vzhľadom na jeho pracovnú zaneprázdnenosť v januári 2000 na iného prekladateľa „*po prepracovaní spisu*“,

- 25. februára 2000 pribral okresný súd do konania nového prekladateľa,
- 7. apríla 2000 okresný súd urgoval zaslanie prekladu od ustanoveného prekladateľa,
- 17. mája 2000 bola okresným súdom prekladateľovi priznaná odmena,
- 3. júla 2000 otec sťažovateľky prostredníctvom svojho právneho zástupcu V. G. doručil okresnému súdu odvolanie proti jeho rozsudku,
- 20. júla 2000 zaslal okresný súd podané odvolania zostávajúcim účastníkom konania a následne nechal vyhotoviť predkladaciu správu pre krajský súd,
- 31. júla 2000 bolo okresnému súdu doručené vyjadrenie matky sťažovateľky k odvolaniu otca,
- 10. augusta 2000 bol spis v tejto veci doručený krajskému súdu,
- 31. augusta 2000 zrušil krajský súd uznesením sp. zn. 12 Co 5209/2000 rozsudok okresného súdu zo 17. augusta 1999 a vec vrátil na ďalšie konanie,
- 3. októbra 2000 bol spis vrátený okresnému súdu,
- 16. novembra 2000 okresný súd zaslal uznesenie krajského súdu z 31. augusta 2000 účastníkom konania a súčasne nechal zabezpečiť podklady pre splnenie pokynov krajského súdu uvedených v jeho rozhodnutí,
- 17. novembra 2000 bol okresnému súdu doručený návrh na zastavenie konania od právneho zástupcu otca sťažovateľky V. G.,
- 24. januára 2001 okresný súd nariadil výsluch advokáta JUDr. J. B. na 12. február 2001,
- 12. februára 2001 uskutočnil okresný súd výsluch JUDr. J. B., ktorý požiadal o poskytnutie lehoty (60 dní) za účelom zabezpečenia substitučnej plnej moci,
- 22. júna 2001 zaslal okresný súd urgenciu advokátovi JUDr. J. B. na splnenie povinnosti uloženej mu 12. februára 2001,
- 27. augusta 2001 bol spísaný úradný záznam, podľa ktorého advokát JUDr. J. B. požiadal o predĺženie lehoty na splnenie uvedenej povinnosti,

- 3. mája 2002 okresný súd zaslal otcovi sťažovateľky výzvu,
- 17. októbra 2003 okresný súd zaslal výzvu v tom čase už plnoletej sťažovateľke, aby sa vyjadrila, či trvá na podanom návrhu,
- 4. decembra 2003 nariadil okresný súd výsluch matky sťažovateľky na 16. december 2003,
- 16. decembra 2003 bolo okresnému súdu doručené podanie matky sťažovateľky, v ktorom ho požiadala, aby sa kontaktoval s jej dcérou na adrese, ktorú označila,
- 12. januára 2004 sťažovateľka prostredníctvom svojho právneho zástupcu JUDr. J. S. okresnému súdu oznámila, že na podanom návrhu trvá, a požiadala o postúpenie veci Okresnému súdu Bratislava III z dôvodu miestnej príslušnosti,
- 5. februára 2004 okresný súd nariadil pojednávanie na 24. február 2004,
- 10. februára 2004 okresný súd uznesením pribral do konania K. Š.,
- 24. februára 2004 okresný súd pojednávanie odročil na 27. august 2004 s náhradným termínom 12. október 2004, s tým že do tohto termínu sa pokúsi ota vypočuť prostredníctvom dožiadaného súdu,
- 1. apríla 2004 okresný súd nariadil pretlmočenie viacerých písomností do jazyka anglického,
- 17. mája 2004 boli okresnému súdu doručené preložené listiny od ustanoveného prekladateľa,
- 4. júna 2004 okresný súd uznesením priznal odmenu ustanovenému prekladateľovi,
- 8. júla 2004 spis bol podľa rozvrhu práce na rok 2004 pridelený na prerokovanie a rozhodnutie JUDr. K. H.,
- 4. augusta 2004 bolo nariadené pojednávanie zrušené,
- 2. marca 2006 bolo zaslané dožiadanie ministerstvu spravodlivosti za účelom jeho vybavenia príslušným orgánom pre mesto S. v Austrálii, zároveň bolo oznámené účastníkom konania na strane navrhovateľa, že okresný súd vykonáva vypočutie otca prostredníctvom dožiadaného súdu, a preto bude pojednávanie nariadené až po vybavení jeho dožiadania,

- 30. marca 2006 bol spísaný úradný záznam, podľa ktorého ministerstvo spravodlivosti telefonicky požiadalo o zistenie štátnej príslušnosti otca prostredníctvom matky sťažovateľky, v ten istý deň okresný súd vyzval matku sťažovateľky na oznámenie tejto skutočnosti, ako aj oznámenie adresy sťažovateľky,
- 7. apríla 2006 bola okresnému súdu doručená odpoveď matky, v ten istý deň okresný súd zaslal výzvu ministerstvu spravodlivosti i sťažovateľke za účelom zistenia občianstva otca v roku 1998,
- 10. mája 2006 okresný súd zaslal výzvu matke sťažovateľky za účelom zistenia pobytu jej dcéry – sťažovateľky,
- 25. mája 2006 bolo okresnému súdu doručené podanie ministerstva spravodlivosti, v ktorom ho podrobne poučil o možnosti vykonania dôkazu výsluchu otca podľa platného právneho poriadku,
- 30. mája 2006 bola okresnému súdu doručená odpoveď matky sťažovateľky na jeho výzvu,
- 6. júna 2006 bola okresným súdom sťažovateľke zaslaná výzva na oznámenie štátneho občianstva otca,
- 12. júna 2006 bola okresným súdom spísaná zápisnica, podľa ktorej sa na okresný súd dostavila sťažovateľka, ktorá uviedla, že jej otec je i naďalej štátnym občanom Slovenskej republiky, trvá na podanom návrhu, a taktiež uviedla údaje týkajúce sa ukončenia svojho štúdia, požadovaného výživného i aktuálnej adresy,
- 20. júna 2006 bolo Ministerstvu zahraničných vecí Slovenskej republiky (ďalej len „ministerstvo zahraničných vecí“) zaslané dožiadanie za účelom vykonania procesného úkonu – výsluchu otca Veľvyslanectvom Slovenskej republiky (ďalej len „veľvyslanectvo“),
- 22. novembra 2006 požiadal okresný súd ministerstvo zahraničných vecí o oznámenie stavu vybavenia jeho dožiadania,
- 12. decembra 2006 bola okresnému súdu doručená odpoveď ministerstva zahraničných vecí (žiadosť odstúpilo príslušnému orgánu, od ktorého však nedostalo odpoveď, opakovane ju tomuto orgánu postúpil),

- 11. januára 2007 predmetná vec bola pridelená v súlade s rozvrhom práce na rok 2007 vyššiemu súdnemu úradníkovi,
- 13. júna 2007 okresný súd požiadal ministerstvo zahraničných vecí o zaslanie oznámenia týkajúceho sa stavu vykonania dôkazu dožiadaním,
- 21. augusta 2007 okresný súd urgoval oznámenie z 13. júna 2007,
- 20. novembra 2007 ministerstvo zahraničných vecí v prílohe podania k uvedenej právnej veci zaslalo okresnému súdu informáciu austrálskej strany k predmetnej veci,
- 10. decembra 2007 okresný súd požiadal veľvyslanectvo v C., aby mu oznámilo, aké písomné doplňujúce informácie treba doplniť v predmetnej veci z jeho strany, aby mohol byť otec sťažovateľky vypočutý v rozsahu podaného dožiadania a následne táto výpoveď zaslaná späť, z akého dôvodu je celá vec z austrálskej strany pozastavená a na akú dobu,
- 17. januára 2008 bol okresným súdom zaslaný e-mail veľvyslanectvu so žiadosťou o sprostredkovanie spolupráce, bez ktorej v ďalšom konaní nemožno postupovať,
- 2. mája 2008 bola okresnému súdu doručená odpoveď (v otázkach nie je jasná mena úhrady výživného sťažovateľky),
- 5. mája 2008 okresný súd reagoval na odpoveď austrálskej strany,
- 22. júla 2008 bolo potvrdené doručenie odpovede austrálskou stranou s tým, že výsluch otca je nariadený na 25. august 2008.

Na verejnom zasadnutí ústavného súdu konaného 27. novembra 2008 prítomná sťažovateľka uviedla, že konanie v predmetnej veci týkajúcej sa priznania výživného nebolo dosiaľ právoplatne skončené. Vo svojom vyjadrení sťažovateľka taktiež poukázala na skutočnosť, že nedisponovanie s prostriedkami výživného zo strany jej otca v dôsledku neprimeranej dĺžky napadnutého konania malo na jej život nepriaznivý vplyv znamenajúci rôzne sociálne dopady, predovšetkým v oblasti možností zabezpečenia potrebného vzdelania.

III.

Podľa ustanovenia čl. 48 ods. 2 prvej vety ústavy každý má právo, aby sa jeho vec prerokovala bez zbytočných priet'ahov.

Účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia štátneho orgánu. Samotným prerokovaním veci na súde alebo inom štátnom orgáne sa právna neistota neodstráni. K vytvoreniu želateľného stavu, t. j. stavu právnej istoty, dochádza až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iného štátneho orgánu. Preto na splnenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy nestačí, aby štátne orgány vec prerokovali, prípadne vykonali rôzne úkony bez ohľadu na ich počet (I. ÚS 10/98).

Otázku existencie zbytočných priet'ahov v konaní, a tým aj porušenia základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy skúma ústavný súd vždy s ohľadom na konkrétne okolnosti prípadu podľa právnej a faktickej zložitosti veci, podľa správania účastníka konania a spôsobu, akým v konaní postupoval súd (napr. II. ÚS 74/97, I. ÚS 70/98). Tieto tri kritériá zohľadňuje pri namietanom porušení práva na prerokovanie veci súdom v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd aj Európsky súd pre ľudské práva (III. ÚS 111/02, III. ÚS 29/03).

A. V rámci prvého kritéria predmetom posudzovaného konania pred okresným súdom je žaloba o zvýšenie výživného. Základnými kritériami na hodnotenie veci ako zložitej je skutkový stav veci a platná právna úprava relevantná na rozhodnutie o veci. Keďže otec dieťaťa žije trvale mimo územia Slovenskej republiky, právna úprava relevantná na úpravu konania a na rozhodnutie vo veci je o niečo komplikovanejšia, než v prípadoch, keď účastníci konania žijú na území Slovenskej republiky. Zákon č. 97/1963 Zb. o medzinárodnom práve súkromnom a procesnom v znení neskorších predpisov pri jeho aplikácii na okolnosti daného prípadu jednoznačne odkazuje na použitie slovenského právneho poriadku. Pokiaľ je účastník konania trvale žijúci v zahraničí, môže mať táto skutočnosť za následok zdĺhavosť konania, pretože vykonávanie všetkých úkonov si vyžaduje súčinnosť s orgánmi cudzieho štátu (preklady listín do cudzieho jazyka

a nariadovanie pojednávani s dostatočným časovým predstihom). Ústavný súd na túto skutočnosť, ktorá ovplyvnila preukazovanie skutkového stavu veci, prihliadol pri svojom rozhodovaní.

Ústavný súd pri hodnotení okolností tohto prípadu a predovšetkým posudzovaní dĺžky konania zhodne s Európskym súdom pre ľudské práva (napr. H. v. United Kingdom z 8. júla 1987) prihliadol aj na povahu sporu dotýkajúceho sa ochrany záujmov maloletého dieťaťa a jeho neistého osobného statusu, ktoré si vo všeobecnosti vyžadujú postup súdu s osobitnou starostlivosťou (m. m. II. ÚS 33/99, I. ÚS 53/02). Povaha tohto sporu preto podmieňovala kvalifikovanie zbytočných prietahov v prísnejšom meradle a podľa názoru ústavného súdu sa mala prejaviť aj v starostlivejšom a dôraznejšom prístupe okresného súdu.

Náročnosť zisťovania skutkového stavu z dôvodu medzinárodného prvku v konaní, nemôže rozumne odôvodniť celkovú dĺžku konania okresného súdu o uvedenom návrhu na úpravu vyživovacej povinnosti, o ktorom dosiaľ ešte nebolo rozhodnuté a ktoré prebieha už trinásť rok. Uvedená doba je zjavne neprimeraná už len pri jej porovnaní s obvyklou dĺžkou trvania vyživovacej povinnosti rodičov k deťom.

B. Pri hodnotení podľa druhého kritéria ústavný súd uvádza, že v správaní sťažovateľky nezistil žiadne také okolnosti, ktoré by mohli byť pri jeho rozhodovaní zohľadnené na jej ťarchu a v dôsledku ktorých by mohlo dôjsť k výraznejšiemu spomaleniu postupu súdu v predmetnom konaní.

C. Ďalším kritériom, podľa ktorého ústavný súd hodnotil, či v uvedenom konaní došlo k zbytočným prietahom, bol postup okresného súdu v predmetnej veci.

Ústavný súd v preskúvanom konaní zistil dlhé obdobia nečinnosti v postupe okresného súdu, ktoré mali vplyv na doterajšiu dĺžku konania. Prvé, takmer deväťmesačné, obdobie nečinnosti okresného súdu trvalo od 11. októbra 1995 (spísanie návrhu matkou sťažovateľky do zápisnice pred okresným súdom) do 8. júla 1996 (spísanie ďalšieho návrhu

s matkou sťažovateľky). V období trvajúcim viac ako šesť mesiacov od 14. januára 1998 (okresný súd uznesením pribral do konania prekladateľa a nariadil pojednávanie) až do 23. júla 1998 (nariadenie pojednávania okresným súdom) okresný súd nevykonával v tejto veci žiadne procesné úkony. Ďalšie obdobie trvajúce viac ako sedemnásť mesiacov od 3. mája 2002 (okresným súdom boli zaslané viaceré výzvy účastníkom konania) do 17. októbra 2003 (okresný súd zaslal výzvu sťažovateľke, či trvá na podanom návrhu z dôvodu dosiahnutia plnoletosti) bolo taktiež poznačené absolútnou nečinnosťou okresného súdu. Bez akéhokohokoľvek dôvodu okresný súd nevykonával v predmetnej veci žiadne úkony smerujúce k rozhodnutiu merita veci aj v období od 4. augusta 2004 (zrušenie nariadeného pojednávania okresným súdom) až do 2. marca 2006, keď zaslal ministerstvu spravodlivosti dožiadanie, t. j. v období trvajúcim viac ako devätnásť mesiacov. Nečinnosť okresného súdu v už označených obdobiach trvajúca spolu viac ako štyri roky a tri mesiace (päťdesiatjeden mesiacov) bez toho, aby jeho postupu bránila zákonná prekážka, treba považovať za zbytočné prietahy v konaní v zmysle čl. 48 ods. 2 ústavy.

Ústavný súd už v rámci svojej judikatúry vyslovil, že k zbytočným prietahom v súdnom konaní môže dôjsť nielen nekonaním príslušného súdu, ale aj nesprávnou (neefektívnou) činnosťou súdu, ktorá nesmeruje k odstráneniu právnej neistoty účastníka súdneho konania vo veci, s ktorou sa na súd obrátil (II. ÚS 2/01).

Preskúmané konanie bolo podľa zistenia ústavného súdu poznačené aj neefektívnou činnosťou, v dôsledku ktorej došlo k výraznému predĺženiu tohto konania. V súvislosti s neefektívnou činnosťou treba podľa ústavného súdu poukázať na skutočnosť, že okresný súd 8. júla 1996 spísal s predvolanou matkou sťažovateľky nový návrh na začatie konania (uvedený úkon bol prezentovaný ako odstránenie nedostatkov návrhu sťažovateľky). Efektivita tohto úkonu bola spochybnená v samotnom vyjadrení zákonnej sudkyne nachádzajúcom sa na č. 1. 158 (159), v ktorom v súvislosti so spísaním nového návrhu s matkou sťažovateľky uviedla: *„opätovne som predvolala matku a dňa 8. 7. 1996 (aby dátum spísania predchádzajúceho návrhu nebol taký starý) som s ňou spísala nový návrh a po opätovnom preklade a uvedení prijímacieho orgánu... som príslušné listiny zaslala Ministerstvu spravodlivosti SR“*.

O neefektívnej činnosti okresného súdu svedčí aj skutočnosť, že 18. novembra 1997 bol spis v predmetnej veci vrátený späť okresnému súdu ako predčasne predložený, pretože odvolaním otca sťažovateľky napadnuté uznesenie nebolo doručené všetkým účastníkom konania, ako aj z dôvodu nepreukázania včasnosti podania odvolania otcom sťažovateľky, resp. dátumu doručenia uznesenia otcovi sťažovateľky.

Rovnako prvý a zatiaľ jediný rozsudok okresného súdu z 1. augusta 1999 bol krajským súdom zrušený pre nedostatočné zistenie skutkového stavu, jeho nedostatočné odôvodnenie a v časti pre nepreskúmateľnosť, v rámci odôvodnenia svojho rozhodnutia krajský súd poukázal tiež na skutočnosť, že okresný súd svojím postupom v uvedenom konaní nerešpektoval ani jeho pokyny uvedené v rámci odôvodnenia uznesenia z 31. októbra 1997.

Ústavný súd už v rámci svojej judikatúry konštatoval, že ak je konanie pred okresným súdom poznačené zbytočnými priet'ahmi v dôsledku neefektívnej činnosti okresného súdu, postačuje len vymedzenie najzávažnejších období takejto neefektívnej činnosti, ktoré možno kvalifikovať ako zbytočné priet'ahy (m. m. II. ÚS 131/02).

Ústavný súd pri svojom rozhodovaní v predmetnej veci na základe uvedeného zohľadnil taktiež skutočnosť, že okresný súd mohol dôraznejším a sústredenejším postupom urýchliť konanie.

Vzhľadom na skutočnosť, že na doterajšej dĺžke konania v predmetnej veci mali okrem uvedených období nečinnosti okresného súdu rozhodujúci podiel aj viaceré už uvedené nedostatky v činnosti okresného súdu, ústavný súd posúdil predmetné konanie ako pomalé a neúčinné, t. j. ako konanie so zbytočnými priet'ahmi zavinenými okresným súdom, v dôsledku čoho došlo k porušeniu základného práva sťažovateľky na prerokovanie jej veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy. S ohľadom na už uvedené nemožno dobu predmetného konania vedeného na okresnom súde považovať v zmysle čl. 48 ods. 2

ústavy za ústavne akceptovateľnú. Ústavný súd preto dospel k záveru, že uvedené základné právo sťažovateľky bolo porušené.

IV.

Pretože ústavný súd zistil porušenie základného práva sťažovateľky podľa čl. 48 ods. 2 ústavy okresným súdom, prikázal tomuto súdu, aby vo veci konal bez zbytočných prietáhov a odstránil tak stav právnej neistoty, v ktorej sa nachádza sťažovateľka domáhajúca sa rozhodnutia súdu vo svojej veci.

Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadosťučinenie.

Podľa § 50 ods. 3 zákona o ústavnom súde ak sa sťažovateľ domáha primeraného finančného zadosťučinenia, musí uviesť rozsah, ktorý požaduje, a z akých dôvodov sa ho domáha.

Podľa § 56 ods. 5 zákona o ústavnom súde ak ústavný súd rozhodne o priznaní primeraného finančného zadosťučinenia, orgán, ktorý základné právo alebo slobodu porušil, je povinný ho vyplatiť sťažovateľovi do dvoch mesiacov od právoplatnosti rozhodnutia ústavného súdu.

Sťažovateľka žiadala aj o priznanie primeraného finančného zadosťučinenia v sume 500 000 Sk z dôvodov uvedených v jej sťažnosti.

Cieľom primeraného finančného zadosťučinenia je dovŕšenie ochrany porušeného základného práva v prípadoch, v ktorých sa zistilo, že k porušeniu došlo spôsobom, ktorý vyžaduje poskytnutie vyššieho stupňa ochrany, nielen deklaráciu porušenia, prípadne príkaz na ďalšie konanie bez porušovania základného práva (IV. ÚS 210/04).

Podľa názoru ústavného súdu prichádza v tomto prípade do úvahy priznanie primeraného finančného zadosťučinenia.

Pri určení sumy primeraného finančného zadosťučinenia ústavný súd vychádzal zo zásad spravodlivosti aplikovaných Európskym súdom pre ľudské práva, ktorý spravodlivé finančné zadosťučinenie podľa čl. 41 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd priznáva so zreteľom na konkrétne okolnosti prípadu.

Vzhľadom na doterajšiu dĺžku konania okresného súdu v konaní o uvedenom návrhu a berúc do úvahy konkrétne okolnosti prípadu (predovšetkým povahu predmetu konania a podiel okresného súdu na vzniknutých priet'ahoch) ústavný súd považoval priznanie sumy 120 000 Sk pre s'ťažovateľku za primerané finančné zadosťučinenie podľa § 56 ods. 4 zákona o ústavnom súde.

Pri výpočte trov právneho zastúpenia s'ťažovateľov ústavný súd vychádzal z ustanovení § 1, § 11, § 13 ods. 3, § 14 ods. 1 a § 16 ods. 3 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov s tým, že predmet konania podľa čl. 127 ústavy pred ústavným súdom, ktorým sú základné práva a slobody, porušenie ktorých s'ťažovatelia namietajú, v zásade nie je oceniteľný peniazmi. Základná sadzba tarifnej odmeny za jeden úkon právnej služby uskutočnený v období od 1. januára 2008 v konaní pred ústavným súdom predstavuje sumu 3 176 Sk a hodnota režijného paušálu je 191 Sk.

Ústavný súd právnenému zástupcovi s'ťažovateľky za dva úkony právnej služby uskutočnené v roku 2008 (príprava a prevzatie veci, písomné podanie na súd) priznal odmenu 2 x po 3 176 Sk vrátane úhrady režijného paušálu 2 x po 191 Sk, teda v celkovej v sume 6 734 Sk.

S'ťažovateľka sa zúčastnila verejného pojednávania konaného 27. novembra 2008, následne podaním doručeným ústavnému súdu 2. decembra 2008 požiadala aj o náhradu

za spotrebované pohonné hmoty v sume 1 456 Sk. V súlade s platnou právnou úpravou ústavný súd vypočítal náhradu za spotrebované pohonné hmoty, pričom pri ich výpočte vychádzal zo vzdialenosti medzi obcou Klatová Nová Ves a Košicami – 316 km (tam aj späť – 632 km) a z v technickom preukaze uvedenej spotreby pohonných hmôt (6,4 l/100 km), t. j. 40,448 l (spotrebované pohonné hmoty) x 32,5 Sk (cena pohonných hmôt) = 1 314,60 Sk. Náhrada za spotrebované pohonné hmoty bola teda sťažovateľke priznaná v sume 1 314,60 Sk a vo zvyšnej časti jej návrhu ústavný súd nevyhovel.

Celková náhrada trov konania v predmetnej veci vypočítaná podľa platnej právnej úpravy teda spolu predstavuje sumu 8 048,60 Sk.

Z uvedených dôvodov ústavný súd rozhodol tak, ako to je uvedené vo výrokovej časti tohto rozhodnutia.

Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nie je prípustný opravný prostriedok, toto rozhodnutie nadobúda právoplatnosť dňom jeho doručenia účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 27. novembra 2008